

BAROMFIÁK

MÉHÉSZET ÉS SELYEMTENYÉSZTÉS.

BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,
az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkárja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut
(Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

TARTALOM.

	Oldal
A pulykatenyésztés és annak jövedelmezősége.	
<i>Hreblay Emil.</i>	17
Vegyék fel a gazdák a baromfitenyésztést rendes üzemükbe. <i>Grubicz Gy.</i>	17
Tenyésztésre szánt baromfiak kiválasztása.	18
Tárca. Liba per.	18
A méz értékesítése.	19
Különlélek.	19

A pulykatenyésztés és annak jövedelmezősége.

A pulyka eredeti hazája Amerika, hol az őserdőkben még ma is gyakran található. Európába 1525 körül hozhatták s a történelem feljegyzése szerint Spanyolországban volt feltehetőleg még pedig „párafaj“ elnevezés alatt. Behozatala után származását illetőleg igen különféle nézet volt elterjedve s ennek egyik érdekes jelensége az, hogy a pulykát tartózkodási helye után más-más néven nevezték. Így például Franciaországban, hová 1532 év táján került *indiai* vagy *török tyúk* neve alatt volt ismeretes, mivel állítólag Kelet-Indiából importálta egy levantei kereskedő. Lassan aztán elterjedt Európa minden államában s ma baromfitenyésztésünk egyik lényeges tényezőjét képezi.

Több válfaja van, melyek okszerű keresztelés és tenyésztés által létesültek. Legszébb és legnagyobb testű köztük a *bronz-pulyka*, melynek eredeti hazája Észak-Amerika, hol a vad pulyka-kakasok és a szelidített pulykajércek kereszteléséből származott. Kisebb, de hófehér tollazata miatt igen kedvelt a *fehér pulyka* is, mely azonban sohasem éri el test-súlyában a bronzpulyka súlyát.

A *pulyka-kakas* vagyis hibásan kifejezve *himpulyka* külsején a nagyzás és fölfuvalkodottság jellegét viseli, rendkívül ideges s ennél fogva igen ingerlékeny s különösen nem szenvedheti a vörös színt. Ha ingerült, akkor csőre töve és feje teteje közti fejrész közepéről lelógó nyulványa és nyaklebernyegének színe haragosveres.

Ilyenkor lassu, biztos lépésekkel jár, tollazatát különösen a hátán felborzolja, szárnyai tollazatának végeit a földön huzza, s farktollait legyezőszerűen terjeszti szét. Ily előkészülettel aztán vagy nekirent ellenségének vagy védelmi állásban marad. A jércétől egyrészt fennebb leirt nagymérvű ingerültsége és az által különböztethető meg, hogy nagyobb, orrdudorai erősebbek, nyaklebernyege petyhüdt és mellén szőresomóval bir. Szeret basáskodni az udvaron található valamennyi baromfi felett, hangja kellemetlenül rikácsoló.

A *pulykajérce* vagy *tojó* külsejére nézve teljesen azonos a kakashoz, csupán, hogy kisebb, nem bir oly erős és nagy orrdudorral és szőresomóval. Farktollazata sem oly dus, mint

a kakasé. Hangja nyöszörgő, panaszos. A kotlásban rendkívül nagy kitartással bir, fészket gyakran napokig nem hagyja el s gyakran előfordul, hogy ha etetéséről megfélekednek, éhen pusztul, de fészkeről nem száll le.

A *pulykacsibék* fiatal korban rendkívül gyöngék, kényes és a leggondosabb ápolást igénylik. A nedvesség, hideg, de a nagyobb meleg, kiváltképp a hőség iránt igen érzékenyek. Ha kissé megnöttek, erősebbek, s ha a kritikus válságon átestek, akkor már kevés baj van velük. Apró korukban kedvenczeledelük a gyöngé fü, zöldségféle, kukacok és rovarok, később megeszik a makkot is, sőt a diót héjastól is megeszik, mindezt kitünő gyomruk utján jobban emésztik meg, mint bármely más állat.

Egyes tenyésztők azt állítják, hogy gyakorlott pulykatenyésztőnek a pulykák felnevelésével soha sincs több baja, mint rendes körülmények közt a csirkék felnevelésével. Tenyésztésre legalkalmasabb a 2—3 éves tenyésztőrs, melyek a legerősebb ivadékok nemzik, különösen pedig oly beosztás mellett, hogy 4—4 tojóra külön-külön 1—1 kakas jusson.

Miután a pulykakakas rendszeren néhány kilóval nehezebb, mint a tojó, nász idején sokszor megesik, hogy a nehéz kakas a fiatalabb és kisebb pulykát érzékenyen megsérti, sőt gyakran megis öli. Hogy ezt kikerüljük, tanácsos a pulykakakast a nász előtt pár hétig külön zárni és mérsékelt takarmányozás által súlyát lehetőleg lespasztani.

A tojásidényben az első tojásokat házi tyúkok által lehet és czélszerű kiköltetni, míg az utóbb tojtakat maguk a pulykatojók költetik ki.

Egy családból származó állatok tenyésztésre ne használtassanak, mivel a beltenyésztés által az állatok elfajzarak s a különféle betegségek iránt fogékonyvá válnak. Szükséges tehát a kakasok gyakori, de legalább is minden két évben történő kicserélése. Öreg tojókhoz egy éves kakasokat kell adni, de természetesen egy egészen más törzsből, nehogy előforduljon az az eset, hogy az öreg tojó a fiát kapja maga mellé tenyésztésre. Tapasztaltatott, hogy ha a kakas fiatalabb, mint a tojó, az ivadék között több lesz a kakas, mint a jérce, ellenesetben a jérce lesz több, amit tudni a tenyésztésnél lényeges körülmény. A vén kakas azonban a fiatal gyöngé tojót párosítás közben gyakran megsértheti, miért is a fentebb ajánlott módot alkalmazni kell.

Tenyésztésre az okszerű tenyésztő mindig csak a legszebb és legnagyobb példányokat fogja alkalmazni. A tojásokra rá kell minden nap irni a keltet, mely napon tojattak, mivel tapasztalati tény, hogy egy kotló alá legjobb azokat a tojásokat rakni, melyek egy nap alatt tojattak. A pulykacsibék kikéltése után első sorban a tojáshéjak távolítandók el a fészkekből. A csibék 24 óráig a fészekben hagyandók.

A kis pulykák legezelszerűbb takarmányát a keményre főtt vagdalt tojás, kenyérmorzsza vagdalt hagymával keverve gyöngé fü és saláta képezik. Később buzadara, aludt tej, korpa és dara, néha vagdalt hus is képezhetik. Míg a kis pulykák tollazata teljesen ki nem nőtt a nedvesség ellen óvandók, mert a hideg és nedvesség, de meg a tulságos meleg is igen nagy ellenségük.

A *pulykatenyésztés* még akkor is megfelelő hasznot hoz, ha kismértékben üzetik az és pedig azért, mert a pulykát a szárnyasok között mindig és mindenütt a legjobban szokták megfizetni. Nagyban vagy nagy mértékben üzve a pulykatenyésztést, magától értetődik, hogy az hasznot hozóbb bármely baromfitenyésztési ágánál, különösen ott, hol nyáron, mikor az állatok már a legtöbbet esznek, mezőn lehet legeltetni. A legeltetés által indirekt hasznot is hajtanak a tenyésztőnek, mert a mezőről a kártékony rovarokat összeszedik. Legelőül használhatók a meg nem művelt földek, tarlok, ugarok, mocsaras és hasznavehetetlen területek, melyeken habár más állatok is már legeltek, a pulykáknak jó legelőül szolgálnak. De a legjobb pulykalegelőt képezik ősszel a bükk, cser, dió, vadgesztenyefákkal beültetett területek, mivelhogy ezen fák gyümölcseit egy állat sem értékesítheti oly jól, mint a pulyka.

A repce, rozs, buza s más tarlóföldeken a legeltetés kétszeresen hasznos, mert itt összeszedik az ősszel előforduló csigák és egereket. Ezen állatokat a pulykák néha teljesen kiirtják, de ha nem is, annyi bizonyos, hogy számukat lényegesen csökkentik, miáltal a gazdákat tetemes kár és fáradozástól megmentik.

Ezekben óhajtottam a pulykatenyésztést és annak jövedelmezőségét ecsetelni.

Hreblay Emil.

Vegyék fel a gazdák a baromfitenyésztést rendes üzemükbe.

A gazdák nejei és nő család tagjainak szól ezen intelem. Mert mint Kenessey Kálmán kiváló gazdasági írónk mondta „ez az az iparág, melybe a tenyésztő naponként filléretet rak be, hogy pár hó múlva forintokat vegyen ki belőle“. Azután a gazdaságban annyi a rostaalja, annyi az ocsu meg a selejtes minőségű gabonanemű, mely jobban, mint a baromfiak feltakarmányozásával nem értékesíthető. A gabonaneműeknek most úgy is olyan alacsony ára van, hogy a gazda e mellett alig existálhat, a silányoknak, az ocsunak, és a rostaaljának pedig éppen nincs. Területe, helye van minden gazdának a baromfitenyésztéshez, kevés befektetési költséget igényel, könnyen üzhető, és jevedelmező. Számításokba nem bocsátkozom, csak egyszerűen utalok óriási

exportunkra, mely ha a baromfitenyésztés nem volna nyereséges vállalat, nem is léteznék. Igaz, hogy Oroszország fenyegeti ezen exportunkat, mert egyre elfoglalja olcsó áruival az európai piacokat, és most igyekszik mi felénk szállítási díjkedvezményt kieszközölni, a kereskedelmi miniszter tán nem megy rá a lépre. Éppen ezért önmagunk iránt kettős kötelességünk, hogy ezen fenyegető és már is nagy mérveket öltött exporttal szembe szálljunk, ha csak nem akarjuk, hogy az újabb időben lendületet vett baromfitenyésztésünk, mely számtalan, kivált szegény embernek keresetet nyújt, el ne hanyagoltassék és visszaessen csupán a magunk szükséglete fedezésére.

Jót és olcsón kell tenyésztenünk, ha hogy ezen konkurrencziával sikeresen szembe szállani akarunk, mert az orosz áru selejtes és olcsó, és csak olcsóságával imponál.

Jót termelünk, ha a mi könnyű baromfiainkat, nehezebb, gazdaságilag hasznos külföldi baromfiakkal keresztezzük, mert ezek tulajdonságaikat — itt érte a testsúlyt — nemzedékükre átörökítik; ha tojást akarunk produkálni, akkor jó tojófajtákkal keresztezzünk. Olcsón kell termelnünk, ha a gabbaneműk mellett, mindenféle póttakarmányt felhasználunk.

Azért mondtam, hogy a gazdák nejei és női családtagjai vegyék kezükbe a baromfitenyésztést, mert a gazda külső elfoglaltatása miatt nem ér rá a baromfitenyésztésre és gondozására. A gazdát nagyobb érdekek kötik le, de a nő, a ház lelke, mindig a ház körül van, és így ráér a baromfitenyésztéssel foglalkozni. De különben is a baromfitenyésztés a nő kezébe való, mert a nő gyöngédebb, keze ügyesebb a férfiénál. A gazda csak módot és alkalmat adjon a tenyésztésre, a többi majd elvégzi a nő.

Kivált most annál is jelentőségteljesebb a baromfitenyésztés jövedelmezőségére nézve azon körülmény, hogy Budapesten a vásárcsarnokok, illetve a központi vásárcsarnok intézménye megnyílt, mert itt a tenyésztő közvetlen a fogyasztónak adja el a baromfiát és terményeit és nem szorulnak a közvetítőkre, a kik valóságos uzsorát üznek a tenyésztőkkel szemben.

Grubiczy Géza.

Tenyésztésre szánt baromfiak kiválasztása.

A baromfitenyésztésnél mindig szem előtt kell tartani, mi a célja tenyésztésünknek; csupán passzió-e ez vagy gazdálkodási rendszerünk egyik ága-e; a tojáseladásból, vagy pedig vágásra alkalmas baromfiak eladásából akarunk-e hasznot elérni.

Ha ezélünk a tojás eladásából hasznot huzni, úgy természetesen az e cél elérésére legjobban megfelelő, ha bőtojó fajtákat tartunk. A legajánlatosabb ezen célra elsősorban az olaszt vagy a Houdant tenyészteni, melyek szaporán tojnak és nem költenek. Mindkét fajta az időjárás befolyása iránt nem oly érzékeny, azonban meg kívánja a meleg istállókat. Ez már a tenyésztő érdeke is, mivel ezen két fajta meleg helyen télen át is szorgalmasan tojik.

Az előbb említett fajták kitünő tojók, azonban, mint említettük nem költenek; azért ezek tojásainak kiköltésére Cochin, Brahma fajtákat vagy pedig pulykát használjunk fel. Az utóbbi azért is ajánlatos, mivel egymásután kétszer is megültethető, s kétszer annyi tojást lehet alájok tenni egyszerre, mint a tyukok alá.

A továbbtenyésztésre mindkét fajtából oly egyedeket kell kiválasztani, melyek korai költésből és oly tyukoktól származnak, melyek mint tojók kitünőnek bizonyultak. Ily módon a már e kitünő két tulajdonságuk folytán híressé vált fajtáknak produktívitasát még jobban fokozzuk.

Ha csak hizlalásra akarunk tenyészteni, akkor oly fajtákat válasszunk, melyek a legfinomabb, legizletesebb és legtöbb húst adják, másrésztől gyorsan hiznak, gyors fejlődésűek. Ezen fajtákhoz tartoznak: a Dorking, Crève-cœur és a La Flèche. Utóbbi két fajtát azonban csakis szelid éghajlatú vidéken tenyészhetjük, mivel a zordabb éghajlatot el nem tűrik. A hizlalásra egyáltalában a zord éghajlat nem kedvező. Továbbtenyésztésre csak oly példányokat válasszunk, melyek teljesen kifejlesztettek, erős testűek.

A tenyésztő különben a következő tenyésztési alapelveket tartsa szem előtt:

1. A kakastól első sorban külsejét, test-

formáját, mozgását, általában külső jellegét öröklik az utódok.

2. A tyuktól a belső vitalis tulajdonságokat: a konstitúciót, a vérmérsékletet és kitaratást.

3. Minél tisztábban egyesítik a szülők a fajtabeli jótulajdonságaikat, annál biztosabban öröklődnek azok át. A kakasnak tisztavérűsége nagyobb hatással van az utódra a tulajdonságok kifejlődését illetően, mint a tisztavérű tyuké.

4. A kakasnak tollazata, ha állandó fajtához tartozó, jobban átöröklődik, mint a tyuké, ha mindjárt ez is állandó fajtához tartozó is.

5. A kakas, ha nemes telivér, nem csak közvetlen utódjaira gyakorol befolyást, hanem a későbbi generációra nézve is.

6. A tyuknak belső organizmusában található hibák, könnyebben átöröklődnek, mint a kakas ugyanazon hibái, míg ellenben megfordított viszony van a külső hibákat illetően.

7. Vérrokonság, mely irracionális tenyésztésnél a nagyság és egyéb tulajdonságok hanyatlásában mutatkozik, kerülendő.

Az állatok egészsége és ellenálló képessége iránt a legnagyobb igényeket támaszszuk, s amely nem felel meg ez igényeknek, idejekorán zárjuk ki a tenyésztésből. A hizó szárnyasoknál, ahol a jó hizóképességre kell a fősúlyt helyezni, oly individuumokat vegyünk tenyésztésre, melyek korai költésből s ezen tulajdonságokat legjobban magánhordó állatoktól származnak.

8. A törzs- és tenyészkönyv szigorú vezetése és tenyészállatnak kiszemelt szárnyasok tenyésztésének épp oly szigorú kifürkészése.

Ezek után minden tenyésztő képes lesz megítélni eljárása helyes voltát; ha eddig eredménytelennek találta tenyésztését, ezekből okulva változtathat rajta a céljának megfelelőleg; a kezdő tenyésztő pedig mindjárt alkalmazhatja az itt leírtakat, utmutatással szolgálhat neki a baromfitenyésztés sarkalatos tételeiben és hasznosító tenyészlejárásai módjaiban. Betartva a fennebb leírtakat, számíthat biztos haszonra.

M.

TÁRCZA.

Liba per.

Az özv. Bagolyné meg az özv. Vikiné viszonyát sohasem jellemezte a békés hangulat.

Ezek a jó nénikék reggeltől estig alig tettek egyebet, minthogy egymás kebelbeli ügyei iránt érdeklődtek s mivel éppen csak egy vékonyka kerítés választotta el portájukat egymástól, bő alkalmak volt arra, hogy kölcsönös figyelmöket kimutassák.

Ha teszem azt, Vikiné asszonyság kukoriczát pattogatott, Bagolyné asszonyom a viláért meg nem állhatta, hogy ilyenféle kijelentést ne tegyen.

„Ttyú haj Miska fiam (ez a hetesnek szólt) a szomszédban ma este meleget fognak enni.“

„Rá fér szegényekre.“

„Talán bizony parádéra készülnek.“

„Lehet, hogy a Juliska kisasszonynak tartják az esküvőjét, hi hi!“

Persze a szomszédban sem maradtak adósok.

„Vigyázz Julesa leányom, hust ne pörkölj a tengeri között.“

„Milyen hust?“

„Hát nem látod, hogy ideér a drága szomszédasszony nyelvének a vége.“

„Se baj, ugyis maradna még neki elég.“

Szemközt azonban annál nyjasabbak valának a jó asszonyságok. „Aranyos, drága, édes“ szomszéd asszonynak nevezték egymást,

persze e mézes szavakba annyi fulánkot keverték, a mennyi csak tőlük kitellett.

Hogy miért perlekedtek egymással szüntelenül? ennek egyik főoka Miskában keresendő.

Miska, a munkabíró, szemrevaló suhanc a Bagolyné hetese volt, aki az udvarra felügyelt, külső, belső munkát végzett, de azért egy tálból evett az asszonyával.

Miska sokatigéző életpályáját a Vikiné tehene mellett kezdte el. Hogy, hogy nem azonban, az értékes ifjut csakhamar felfedezték a Bagolyné szemei. Így történt azután, hogy egy szép napon hátat fordított a Vikiné portájának s attól fogva karjával, nyelvvel Bagolyné asszonyomat szolgálta. És ez a dolog fájt a cserben hagyott szomszédnak a legjobban; én Istenem, hát hogyne fájt volna.

Elképzelték ezek után, micsoda rémséges vihar tört ki a két haragos asszonyság feje fölött azon a napon, amelynek eseményeiről meg fogunk emlékezni.

Hogy is történt no.

Hát a mint Bagolyné asszonyság széttekint az udvaron jókor reggel, csak látja, hogy se az udvar kiséperve, se a libák kihajtva, még a téhen is éhenbög állapotban áll a jászol mellett.

Várj csak, Miska, majd kapsz te ebédre valót. Egy szót sem szólt fenhargon Bagolyné. Neki olyan tigrisszerű szokása volt, hogy csak fülelt, szemlélődött mindaddig, míg a támadásra alkalmas pillanatot elérkezett. Hanem ekkor aztán Isten lett legyen irtalmas annak, a kivel elintézendő ügye volt.

Bagolyné elsőben is a libákat eresztgette ki. Olvassa:

„Egy, kettő, — négy, hat, nyolcz“. Hát a kilenczedik a föld alá sülyedt?

Olvassa újból. Csak nyolcz biz az. Mert a számítás csalhat, az emlékezetével kezd el vizsgáldni; ismeri valamennyit egyéniségük szerint. Ez a tipegős, ez a foltos nyaku, amaz a legkárászabb s így tovább. Persze, hogy hiányzik egy, maga az öreg tojó.

A tojót ellopták!

Hanem akkor már nem volt az a nehéz lakat, amely a Bagolyné beszélőjét csukva tarthatta volna. Kétségbeesett, dühös sikoltásba tört ki.

„Rablók, tolvajok! Ellopták a libámat! Ide emberek, segítség! Hej Miska, te istentelen hol vagy, Miska Miska!“

„Mi a baj no?“ dörmögte egy rekedtes hang a szomszédos udvar felől. Miska állott ott; a seprűje nyelére támaszkodva, féloldról sunyított a dühöngő asszonyság felé.

„Hát te neked mi kereseted van ott he!“

„Elszegődtem ide — szólt Miska a biztos távolságból. — Az ám. Mert ami sok, az sok.“

Azzal nagy buzgalommal folytatta a söpregetést, felőle ugyan kiabálhattak.

„Elpártoltál. Jól van. Hát akkor nem is más a tolvaj, mint te. Te játszottad át a libámat annak a perszónának. De nem hagyom annyiba. Kijárom a végét, ha a többi nyolcz libám utána megy is. De megfoglak benneteket, lánczra veretlek, becsukatlak. Be én!“

Bagolyné e nemes felhevülés után kendőt kötött a fejére s vakmerően berontott a Vikiné

A méz értékesítése.

I.

E sokat vitatott kérdést nem egyszer tették szóvá már a magyar méhészek gyűléseik, összejöveteleik alkalmával, anélkül azonban, hogy végleges megoldás stádiumába jutnát volna emez egyébként igen nagyfontosságú kérdés.

Egész kis irodalma van ma már a méz értékesítésének; igen sok méhész szolt már a tárgyhoz szaklapjainkban, több-kevesebb szakavatottsággal tárgyalván a kérdést. Mindamellet még ma sem tekinthető ez véglegesen előkészítettnek.

Pedig a méhészet okszerű, czéltudatos munkával is végezve a velejáró tennivalókat, még mindig csak félmunka és bizonytalan kétes jövedelemmel jár a méhészkedés nézve, ha méhészeti produktumai részére a piac nincs biztosítva. A sokat hangoztatott „tisztességes polgári haszon” nem egyszer devalválódik, ha a méhész a mézet erőfeszítéssel is nehezen tudja értékesíteni. El kell tekinteni itt egyes kivételes esetektől, midőn a nagy város közelébe, vagy a külföldi összeköttetések révén sikerül egyes méhészeknek mézterményeik állandó, évről-évre való elhelyezése; általános szempontból kell e kérdést bíráló alá venni.

A mézértékesítés megoldatlan kérdése nem manapság került felszínre. Nyílt kérdés ez azóta, mióta a cukor fogyasztása közkeletűvé vált még a köznépnél is, ugyannyira, hogy a méz fogyasztása majdhogynem egészen lestorult az asztalokról.

Ekként míg egyrészt a mézfogyasztóközönség száma óriási mértékben megapadt, addig másrészt a méhészet okszerűbbé tétele, a méhészet atyjának Dzierzonnak, alkotásai és rendszerének közzétételével, elterjedésével a mézhhozam is kiváló mértékben emelhető volt, s emeltetett is évről-évre egyre több eladó méz kínáltatott megvételre. De a csekély kelen-dőség dacára a méhészek száma is folyton emelkedett. Községi, pusztai tanítók, gátörök, vasuti örök, vizszabályozási alkalmazottak nagy száma, de az erdős vidékek kiscgazdái közül is ezrével váltak méhészekké, ugyannyira, hogy

ez idő szerint hazánkban a méhészettel foglalkozók száma túlhaladja a harminczezetet.

A mézértékesítés mizériáinak, a sokszor felhangzó panaszoknak tán éppen ebben van a csirája, hogy a méhészkedők legtöbbszörre exponált helyeken laknak, méhészkednek. Az a pusztai tanító, vagy a vasuti vonal mentén méhészkedő vasuti ör, messze levén a feladó állomástól, nagy nehézséggel bírja postára adni az esetleg nála megrendelt egy pár kilogramnyi megrendelt mézet.

De sok más egyéb körülmény is közrejátszik arra nézve, hogy méhésznek mézterményük értékesítésével megakadjanak és kínos zavarba jöjjenek. Hogy egyebet ne említsünk, az utóbbi időkben pár évvel ezelőtt beszüntetett a budapesti mézcsarnok működése is, mely az ő ösdi módszerével is nagyban közbehatott, arra, hogy a hozzá fordult méhészek terményeit értékesítse.

A mézértékesítés kérdése egyébiránt csak nálunk nyílt kérdés. Európa egyéb agrikultur államaiban régen megoldották már. Annak taglalásába bocsátkozni nem czélja e cikknek, hogy mily okok játszottak közre arra nézve, hogy e kérdést a helyes mederbe terelni mindeztideig nem sikerült, ismeri, tudja azt minden magyar méhész; csak röviden regisztráljuk az újabb időben e téren történt kezdeményező lépéseket.

A mézértékesítés kérdését a múlt év augusztus 21—23-án Budapesten tartott „Magyar méhészek I. országos kongresszusa is felvette tárgyai közé.

E kongresszuson Borszéki Soma tartott érdekes előadást e minden magyar méhészre fontos kérdésről.

Az országos egyesületben e kérdés nem egy alkalommal képezte tanácskozás tárgyát. Boldogult Grand Miklós méhészeti felügyelő több ízben bejárta a külföld mézpiacait s fő elárutító helyeit, hogy megkönnyítse a magyar méz értékesítést.

Borszéki egy központi szövetkezet és árucarnok alakítását czélozta, javaslatában 25 frtos részvények kibocsátása mellett. Állami, felekezeti tanítók, erdészeti tisztviselők, gátörök, vasuti alkalmazottak, vizszabályozási vállalatok alkalmazottai s egyéb méhészettel foglalkozók tömörülhetnének a méz- és

viasztermények elárutására, méhészeti eszközök és segédanyagok beszerzésére.

A raktári szövetkezet kapcsolatba hozható kiállításal és mézvásárral, mely hivatva volna arra, hogy úgy a kis-, mint a nagytermelő érdekét előmozdítsa.

A raktári szövetkezettel megvetetnék az alapja egy jobb jövőnek, melyet a magyar méhészek értelmi ereje és vállvetett munkássága megérdemel.

Borszéki az alábbi határozati javaslatot terjesztette elő a kongresszuson:

„Mondja ki a kongresszus, hogy a magyar méhészeti jövőjének biztosítása czéljából elkerülhetlen szükségesnek tartja, hogy a fővárosban egy szabályilag szervezett raktári szövetkezet létesíttessék oly czélból, hogy ezen vállalat a tagok eladó méhtermelvényei számára piacot szerezzen, illetve a termelvényeket eladás végett átvegye és esetleg a szövetkezeti tagoknak a beszolgáltatott áru értékéhez képest előleget adjon.”

A kongresszuson jelen volt 300 magyar méhész nagy lelkesedéssel fogadta a javaslatot. Többen szoltak a tárgyhoz, gyakorlati oldaláról vitatván meg e fontos kérdést.

A kongresszus az előadó javaslatait magáévá tette és felkérte az országos magyar méhészeti egyesületet a javaslatban felvetett eszmék megvalósítására.

Az egyesület a szövetkezet alakítására egy végrehajtó bizottságot választott, mely — bár kicsinyben — a kezdeményező lépéseket megtette azzal, hogy a budapesti központi vásárcsarnokban a mézelárutást megkezdette. Helyes-e a fölvetett fonal, czélhoz vezető-e, és mi volna a teendő jövőben, arról legközelebb fogunk egyet-mást elmondani.

KÜLÖNFÉLÉK.

Chinai szokás az upesti piacon és Rákospalotán. Ugy olvastam, hogy Chinában a kiköltött baromfiakat rögtön eladják és felnevelésükkel mások, a vevők foglalkoznak, kivált a mesterségesen kikelesztett baromfiakat. Ujpesten a most kikelített apró csirkéket a piacon árulják, darabját 5—6 krajczárért és

ság s oldaltekinetet vetvén az elpártolt Miskára, így folytatta:

„Megköszönöm alásan a tekintetes bíró ur bölcs ítéletét, de megkövetem, tegyen igazságot abban a másik ügyben is.”

„Hadd halljam előbb, — mond a bíró — kihez köti Tuba Miskát az egyesség?”

Hozzám, persze hogy hozzám, kapott a szóhoz Bagolyné. Hiszen Isten, ember tudja, hogy hatodfél hónap óta van a szolgálatomban. Szent-György napjától Szent-György napjáig: úgy volt köztünk az egyesség. Aztán kérem, sohasem ment napszámossorba nálam. Nehéz munkától kiméltem, azt ette, amit én. Hej Miska, hálátlan vagy hozzám, ha eltagadod.” S szemrehányó, fájó tekintetet vetett a hűtlen ifjura.

„De bizony hozzám köti az egyesség — vágott bele Vikiné. Ugy nézte el tőlem a drága szomszédasszony, pedig évi cselédem volt. Hát ha most visszajött, az van a rendén. Nem is bánja meg. Jó dolga lesz nálam. Nem fogom hajnaltól estig kergetni, szidni, éheztetni, nem is úgy tekintem, mint a cselédemet. Azután mi többen vagyunk, könnyebben viseljük a ház gondját; úgy úgy Miska fiam.”

Miska ur habozva vakarta a füle tövét. „Nálam nem kell füvet hordozni a sertéseknek.”

„Nálam nem kell vesződni a tehénnel.”

„Minden istenadta napon melegeget enne.”

„Ugy élük fel magukat. De én arra nézek, hogy jusson valami utánam annak is, aki hűséggel szolgált.”

rezidenciájába. Ott már készen voltak a fogadására.

„Hangos jó reggelt, drága szomszéd asszony. Be ritka szerencse nálunk. Julis lányom, tisztits csak le egy széket, hogy be ne piszkolódjék a kedves szomszédasszony drága szép ruhája.”

„Soha se fárassza magát, jobb volna ha mindenkinek a magáéra volna gondja, édes szép angyalom.”

„Számból veszi ki a szót, aranyos virágszálam. Mivel szolgálhatunk hát csekélységünkben?”

„Hát drága szívem, az éjszaka megszökött a szögám, tudja lelkem az a hitvány naplopó (akit csendőrrel hozatok vissza) s attól tartok, hogy az elveszett libám is egy nyomon járt vele.”

„Édes tulipántom, csak nem gondolja, hogy nálam rejtette el a libáját. De hát megmutatom, mert ki mint él, úgy itél. Ugy bizony, drága szomszédasszony.”

Előzavarták a libákat az ólból. Bagolyné sötét, vizsgálódó arccal foglalt állást az ajtó előtt. Ez sem az, ez sem az — mondogatta. Egyszerre egy liba kiválván a többi közül, szárnyait meglebegtette s harsány gábolással rohant Bagolyné felé. Ennek egész lénye egy vizsgálódó műszerre alakult át. Lehajolt, jobbra fordította a nyakát, balra fordította a nyakát, a szemei egy centiméterre kidülyedtek a gödreikből.

„Ez az! — rikkantott fel végre. Ez az én tulajdon libám. Itt vakuljak meg, ha nem ez az én ellopott libám!”

„Hát aztán mivel tudja bizonyítani, hogy az a liba csakugyan a magáé volt? — kérdezte a bíró.

„A liba maga elárulja azt, kérem alásan. Mert a liba megismeri azt, aki gondozta, ápolta. Ott is mindjárt megismert, mert amint meglátott, rám gágogott. Fogadom, ha 20 ember között meglát engem, akkor is csak réám fog gágogni, mert tudja, hogy én voltam a gazdája. Miért nem gágog Vikinéra, instálom? Csak azért, mert tudja, hogy nem ő a gazdája. Én nem bánom, legyen azé a liba, akire rá-gágog. Mert az állat nem csal, megkövetem a bíró urat.”

Hm, van benne valami, gondolkozott a bíró. „A bizonyító eljárás elfogadtatik. Elő kell hozni a libát.”

Előbb Vikinén, meg a Julis leányán próbálták ki a libát egy külön szobában. A tojó teljesen közömbösen viselte magát, annyit sem mondott, hogy bükk makk.

Miska iránt már bizonyos jóakaratu érdeklődést árukt el. Felemelte a nyakát s hessegetett egy kicsit a szárnyával. Várt tőle valamit.

A mint végre Bagolyné lépett be a szobába, az állat felélénkült s érvendező gágogásba tört ki.

Bagolyné meghatottan ölelte keblére a hű állatot.

„Édes, szép libácskám, ugy-e megismertél. A te igazi gazdád, hű gondozódat. Én édes jószágom.”

De azután hirtelen elbusult az asszony-

még mellé a kotlóst is, mely őket kiköltötte, pár hétre kölesön adják, hogy a csibéket vezesse és felnevelje. Rákos-Palotán 12 kis csibe 1 frt 10 kr és ezek mellé is kölesön adják a kotlót, mely őket kiköltötte, pár hétre, hogy őket vezesse és felnevelje. És akad is rájuk elég vevő. Mert egy már élő csibe csakugyan megér 5-6 krajczart, még akkor is, ha a tojást 2 krba számítjuk.

A vevő mindenestre nyer, mert nem kell a kotlót a költés ideje alatt gondozni, nem takarmányozni, nem viselni a rizikót, hogy hány tojás kel ki, mert vannak természetlen tojások és olyanok, melyekben a csibe belefut, no meg le kell számítani a tojások értékét, melyeket a kotló alá raktunk kiköltés végett. Megfordítva, vagyis ellenkezőleg áll ez az eladóra nézve. Ugy hiszem, hogy csak szegény asszonyok árulják az ilyen kis csibéket, kik meg vannak szorulva, vagy nincsen helyük, vagy tehetségük azok felnevelésére. Nem tudom, így van-e Chinában, mert ott nem jártam, csak úgy olvastam.

Fehér tollak fekete tyukokban. A fekete színű tyukok néha fehérszínű tollakat eresztenek, az megtörténik a fekete Creve Coeur-tyukoknál, melyek fekete bóbitája minden vedlés után kezd fehéredni. Ez megtörténik, ha a fekete tyukoknak tollát erőszakkal kitépik. Ekkor beáll azon eset, mint a lovaknál, melyek a háton, a feltört nyereg helyén, mikor sebük begyógyul, fehér szőrt növesztenek. Így a tyukoknál, értve a feketéket, ha tollait erőszakkal kitépjük, az ujonnan nőtték fehér színt öltenek vagy legalább is fehér hegyük lesz.

A napraforgómag mint baromfiesség. Angolországban azt tartják, hogy a tyukfélék legjobb eledelje a napraforgó magja. Ez nemcsak a tojásprodukcziót segíti elő nagy mértékben, hanem a tollazatnak szép fényt is ad, melyet különösen a kiállításra küldött állatoknál követelnek meg. A vedlés ideje alatt a napraforgó virág magja olajtartalmánál fogva különösen alkalmas eledel azért, mert elősegíti a tollazat képződését. Legelőnyösebb a nagyobb-fajtájú napraforgó termelése, melyet különösen Oroszország és Chinában termelnek nagyban. Méhészeknek is ajánlatos ennek termelése, mivel késő ősszel is, hol virágok ritkábban vannak, gazdag táplálékot nyújt a méhecskének.

A bíró berekesztette a replikákat.

„Tuba Miska feleljen, kinek van igaza: Bagolynéval vagy Vikinéval van-e szóbeli egyessége?”

Epedő, biztató tekintetét vetett a két asszonyság a boldog hetesre, aki hol egyikre, hol a másikra pislogva, modern Herkulesként állott közöttük.

És mikor még sem tudta volna elhatározni magát, Bagolyné izgatottan kotorászván kezeivel a visszakapott liba tollazatában gyorsan szinte esdeklő hangon megszólalt:

„Miska — Miska fiam gágogj rám!”

Csillagot teszek ide, hogy minden félreértés kikerülése végett megmagyarázzam, hogy itt vége van ám a dolognak. Mert voltaképpen az egész históriát ennek a csattanós befejezésnek a kedvéért irtam meg.

Többször hallottam ugyanis mifelénk azt a tréfás felhívást, annak a részéről, a ki valamelyik tamaskodót a pártjára akart bírni vagy vele bizonyítani kívánt: „Miska, gágogj rám.”

Azt azonban helyes összefüggésben senki sem tudta elmondani nekem, hogy mi az eredete ennek a szálló igének. A hallottakból aztán összeütöttem a legvalószínűbb mesét. Persze nem esküszöm meg a szó szerinti történeti hűségére, de a kinek kétségei vannak az ne sajnálja a bányásmunkát a tréfás néphagyomány között; meglehet, jobb aranyérre talál.

B. B.

A tojás konzerválása. A tojás konzerválására legalkalmasabb eljárásnak bizonyult a következő: A friss tojásokat erős borseszabba vagy pedig erős szalicil-oldatba teszszük s félóraig körülbelül benne hagyjuk, azután minden legesekelebb szennytől gondosan megtisztítva, teljesen szagtalan tözegporba csomagoljuk. A tözegpor általában sokkal jobb a szalmánál vagy a forgácsnál, mivel a két utóbbi kellemetlen szagot kölcsönöz a tojásnak, továbbá még, hogy a tözegpor dezinficiáló hatása. Az így eltett tojás több hónapon át megtartja frissességét.

A szárnysoknál mutatkozó tojási nehézség vagy a tojócső gyuladásából, vagy annak gyengeségéből, vagy pedig abnormalisan alakult tojásból áll elő. Ismertető jelei ezen betegségek, hogy a baromfi szomorúan járkel, ha tojás nélkül ott hagyja a fészket s ezután eredménytelenül újra meg újra felkeresi. Ez ellen legajánlatosabb langyos vizet egy kevés faolajjal befecskendezni és kívülről gyöngéd nyomás által előretolni a tojást, mi által legtöbbszörre segítve is lesz a bajon. Ha ezen eljárásnak nincs semmi foganatja, úgy a legjobb orvosság a leölés, mely ajánlatosabb az operálásnál.

Ész vagy ösztön? Van a lánynak egy tyukja, mely a többivel az egész héten át tojt szakadatlanul. Ez a tyuk beszokott hozzám a télen a szobámba, hogy ott tojjon. Be is tettem a szoba szegletébe a tojó ládát, melyet minden nap felkeresett. Minthogy üvegajtó nyílik a szobámba, hallottam, mint kárál az ajtó előtt és beeresztettem. De volt rá eset, hogy nem figyeltem és az ajtót ki nem nyitottam. Ekkor a tyuk az ajtóra ugrott és azt megkopogtatta, mire felnyitottam az ajtót. De volt rá eset, hogy az üvegajtó mögötti külső faajtó is be volt zárva; ekkor a tyuk az ablakra repült és azt megkopogtatta, mintegy bekéredzkedvén. Természetes, hogy az ajtót kinyitottam, és a tyuk szépen bejött és megtojta tojását. Már most kérdem, ész volt-e az, vagy ösztön, vagy a szokás hatalma alatt tette kopogtatva a bekéredzkedést? Ugyanezen tyuk meg is kotlott és a szobában ki is költötte a csibéket. Mint-hogy nagyon korai költésű csibék voltak, bent hagytam a szobámban, ha már meg vannak a kis pelyhes állatok, maradjanak is meg; persze nagy bosszúságára a cselédeknek, kiknek minduntalan nagy tisztogatást kellett végezniök; hiszen úgy sem vagyok völegénynek való már, megférünk együtt. Az állatokat természetesen bent is ettettem, és mikor már a csibék háromhetesek lettek, mikor a család megéhezett, a vezető anya elkezdte a lábam szarait bökdölni, hogy adjak nekik enni. Mikor jólakottak voltak, soha se bökdösött az anya. Már most kérdem ész volt-e ez, vagy ösztön? Azt mondja a példabeszéd, hogy „ugy ért hozzá, mint tyuk az abc-hez”, mikor valakinek a tudatlanságát jelezni akarja. De én meg most azt kérdem, hogy ért-e a tyuk a számláláshoz? Mert az igaz, hogy mikor ugyanezt a tyukot csirkével együtt kieresztettem és mikor visszajött csirkével a szobába, egy csirke kint eltévedett és nem jött be. Erre az anya nyughatatlan lett és elkezdett nagy lármát csapni, és csak akkor csendesedett le, mikor az ajtót kinyitottam, és azon keresztül berohant a szobába a kis csirke. Rögtön elcsendesedett, a földreült és maga alá vette csirkéit. Hát már azt kétségbevonom, hogy ért a számláláshoz, inkább az ösztönnek vagy annak a körülménynek tulajdonítom, hogy a kertből meghallotta a csibe csipogását.

A viaszkészítés. A viaszkészítés utjamódja még mindig nincs véglegesen kiderítve. Némelyek szerint a mézből direkt közvetlen uton jön létre a méh belesövében és egy kg. viasz készítéséhez 10-15 kg. méz szükséges. A Berlepsz és mások kísérleteiből tudjuk, hogy himpor is szükséges hozzá, de feltettük, hogy a viasz, a többi mirigyváladékhoz hasonlóan, a vérből választatik ki. Ennek ellent-

mond Reidenbach ki azt állítja, hogy a himpor és méz mellett a hőmérsék is nagy befolyással van és hogy a viasz a bélsőben képződik, főleg annak hátsó részében s mint kész viasz szüremlik át a bélső falán. A rajok jó melegben — ha gyöngye is a hordás — gyorsan építenek. Megvizsgálta továbbá az építő méhek bélső-tartalmát s a chylus gyomorban is, de főleg a vastag bélben töménytelen kiemésztett himportokot talált, a vastagbél mintegy ki volt tömve velök. A vastagbél tartalmát vízzel keverve, góreső alatt a himportokok mellett számos nagy sárga olajesepp volt látható. Az ilyen himporproba, papíron melegítve zsírfoltot hagyott hátra, holott a chylusgyomor tartalmában a legérzékenyebb eljárásokkal sem volt képes ilyen olajeseppet kimutatni.

A selyemhernyó harmadik vedlése. Rend szerint a harmadik vedléskor pusztul el a selyemhernyókból a legtöbb. Az elhullás oka a lanyha kezelésben van legtöbbszörre. Hiányos szellőztetés és az állványok nem elég tisztántartása az ok, mely könnyen elkerülhető egy kis iparkodással. A hernyók ürülékét a vedlés előtti napon háromszor is el kell távolítani, ugyszintén az összerágott eperlevelek maradékait is.

A kék csigacső (*Medicago sativa*) mézét a legjobbak egyikével, a fehér somkóró mézével helyezik egyenlő rangba az amerikaiak. Ez a legkellemesebb zamatu méz. Nagy baja rendkívüli sűrűsége, annyira, hogy körülbelül 90 F. (= 32-22 C°) hőmérsékelnél lehet csak jól pergetni és hogy könnyen csukrosodik. De viszont enyhe, finom íze van s a fehér somkóró mézet jellemző édesség nincs meg benne. Ugyannyira, hogy sokan, akik semmiféle más mézet nem tudnak jó étvágygyal elkölteni, a *Medicago sativa* mézét nagyon szeretik.

A költésre való tojásoknak legjobb szállítási módja. A baromfi tenyésztésben a legfontosabb szerepet a költésre való tojások játszik. Ily tojások messze földre szállíttatnak, melyek a nagy uton elkerülhetlenül rázkódásoknak, sérüléseknek vannak ki téve. Rendeltetési helyekre legtöbbszörre faládba vagy fűzfakosarakba rakva oly állapotban érkeznek meg, hogy nagyobb részök ezen drága tojásoknak a kiköltésre alkalmatlanná válik. A veszteség körülbelül 75%. Ezen érzékeny veszteség kikerülése végett, különféle alakú és berendezésű ládákat és kosarakat próbálgattak ki, melyik volna a célznak legjobban megfelelő. A legpraktikusabbnak bizonyult mindenik közül a következő berendezésű kosár, melynek mérete pl. 12 tojásra 40 cm. hosszú, 20 cm. széles, 16 cm. magas. Belsejében 12 rekeszre van osztva, melybe egy-egy tojás jut, (minden nagysávu tojás befogadására alkalmas s minden rekesznek jól illő fedője van). Hogy a kosárnak aljával ne jöjjön direkt érintkezésbe a tojás, s hogy a rázkódás mennél gyöngébb legyen, elasztikus pereme van az alja fölött. Ezen rekesznek felét teljesen száraz mohával vagy szénával töltjük ki és a már megelőzőleg itatóspapírba göngyölgetett tojást, hegyével lefelé beléhelyezzük. A többi részét a rekesznek mohával, szénával töltjük ki, keménypapírt helyezvén fölébe, gondosan befödjük. Ily eljárási mód mellett bármily messzire elszállíthatjuk, nagyobb kár szenvedése nélkül. Az elszállításra szánt tojásnak nem szabad 6 naposnál öregebbnek lenni, mivel ezen időben a legellentállóbb mindenféle rázkódásoknak. Az ily friss tojásoknak a fent leírt kosárban való elszállítása alkalmával a veszteség nem több 25%-nál. Még csak arra kell felhívni a figyelmet a költésre szánt tojások szállításánál, hogy faforgácsot a csomagolásnál ne használjanak, mivel ezen forgács bármilyen fából való legyen is, ätherikus olajokat tartalmaz, melyek a porozus tojásbélyen keresztülváradva, a tojást a kiköltésre alkalmatlanná teszik.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.